

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ТА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДІВ

Створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості повинно стати єдиною метою та складати основний зміст взаємодії всіх виховних інститутів. А це, своєю чергою, актуалізує особливу роль взаємозв'язків між навчальними закладами та вимагає нових підходів до вивчення й осмислення всієї сукупності умов, що мають забезпечувати цілісність освітнього процесу. Розробка таких підходів повинна ґрунтуватися на координації й співпраці відповідних соціальних інститутів та організацій на всіх рівнях.

Основним стратегічним завданням реформування вищої освіти у ХХІ столітті є перехід до гнучкої, динамічної ступеневої підготовки фахівців, яка дасть змогу задовольнити потреби і можливості у здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівнів; підвищення освітнього та культурного рівня суспільства. Але реформування системи вищої освіти не може відбуватися окремо від середньої. Тому що саме середня освіта повинна не тільки давати певну суму знань, вмінь та навичок, а й сприяти розвитку пізнавальних інтересів, формування життєвих планів, свідомому вибору професії, готувати учня до самостійного життя в нелегких економічних умовах [3, с. 8].

Загальноосвітній та вищий навчальні заклади вирішують спільні завдання, що сприяють реалізації єдиної мети, а саме відповідають за реалізацію державного запиту щодо формування покоління здатного навчатися впродовж життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства [2, с. 23]. Тому розвиток взаємостосунків між даними партнерами повинен стати пріоритетним спільним завданням дій всіх його суб'єктів, а обов'язковою умовою спільної роботи повинні стати взаєморозуміння важливості і необхідності взаємодії.

З огляду на це особливого значення набувають питання, пов'язані з пошуком нових можливостей для здійснення взаємодії загальноосвітнього та вищого навчальних закладів, орієнтованої на партнерство в розробці провідних засад спільної діяльності, що дозволило б забезпечити головні принципи сучасної освіти – наступність і неперервність.

Взаємодія загальноосвітнього та вищого навчальних закладів повинна, на нашу думку, сприяти взаємозбагаченню, нарощуванню зусиль і реалізації можливостей кожного окремого навчального закладу в цілях найповнішого і різностороннього розвитку особистості. За таких умов характерними ознаками взаємодії повинні стати: різноманітна спільна діяльність навчальних закладів, позитивні взаємини, взаєморозуміння і довірчі стосунки педагогічних колективів навчальних закладів,

колективність в обговоренні основних питань, підсумків роботи, взаємовплив педагогічного і учнівського колективів, що приводять до збагачення їхнього навчально-виховного потенціалу і активізації діяльності, дух взаємодопомоги, колективної відповідальності, ефективна спільна управлінська діяльність навчальних закладів, що спрямована на реалізацію спільних завдань.

Від того, як здійснюється взаємодія між навчальними закладами, що забезпечують підготовку на різних освітніх рівнях, багато в чому залежить рівень якості освіти. «Освіта - стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації і держави, запорука майбутнього. Вона є засобом відтворення і нарощування інтелектуального, духовного потенціалу народу, виховання патріота і громадянина, дієвим чинником модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені» [2, с. 34]. Щоб вирішувати ці освітні завдання, необхідно щоб взаємодія загальноосвітнього та вищого навчальних закладів стала більш динамічною. В процесі взаємодії повинні здійснюватися багатообразні зв'язки - прями і опосередковані, постійні і тимчасові, функціональні і багатобічні. Тому, важливими ознаками взаємодії загальноосвітнього та вищого навчальних закладів повинні стати гнучкість, рухливість структури і видів зв'язків. Ця динамічність необхідна, оскільки в процесі спільної роботи навчальних закладів постійно виникають нові завдання, несподівані ситуації, що вимагають коректування існуючого досвіду. Взаємодія повинна охоплювати всі значущі сфери діяльності і характерні для даних навчальних закладів специфічні умови і традиції.

Організація взаємодії загальноосвітнього та вищого навчальних закладів повинна розглядатися як системний процес, який враховує інтегративні якості «соціальної системи», що має властивості систем відкритого типу, а отже, поєднує системні і синергетичні властивості, серед яких найбільш суттєвими, на думку В. Докучаєвої є: цілісність; організованість (модальність), цілеспрямованість; динамічність; керованість; самоорганізованість (самокерованість); гнучкість (тривкість до перешкод); рухомість (мобільність); стійкість (принциповість); широта (збагачене освітнє, соціокультурне середовище); інтенсивність; координованість; соціальна активність; альтернативність (здатність до зміни траєкторії розвитку) тощо [1, с. 78].

Взаємовідносини між окремими елементами (компонентами, структурними одиницями) даної взаємодії повинні будуватися на паритетній основі, у дусі партнерства, співпраці. Загальноосвітній навчальний заклад в процесі взаємодії з ВНЗ збагачується за рахунок його інтелектуального фонду, а вищій навчальний заклад готує стартовий потенціал майбутніх студентів.

Характеризуючи стан розробленості проблеми взаємодії загальноосвітнього та вищого навчальних закладів можна стверджувати,

що сьогодні в Україні створена необхідна нормативна база для її вирішення. Є відповідні нормативні документи, які регламентують взаємодію загальноосвітнього та вищого навчальних закладів із забезпечення та розвитку системи неперервної освіти в Україні, а саме: закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту» та ін. У цих документах визначено структуру неперервної освіти в Україні, освітньо-кваліфікаційні рівні, регламентовано наступність освітніх програм, що досягається завдяки системі організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному освітньому або кваліфікаційному рівні відповідно до державних стандартів освіти. Однак, в них чітко не визначені механізми, що забезпечують інтегративний зв'язок загальноосвітнього та вищого навчальних закладів. Тому проблема взаємодії двох таких соціально значущих інститутів, як загальноосвітній та вищий навчальні заклади, на наш погляд, потребує комплексного й цілеспрямованого вирішення, що можливо завдяки зверненню до провідних положень педагогічного менеджменту й теорії управління освітніми системами.

Список використаних джерел:

1. Огнев'юк В. О. Середня освіта в Україні: проблеми пошуки та перспективи розвитку / В. О. Огнев'юк. // Освіта і управління. Т. 1. – 1997. – № 4. – С. 7–11.
2. Докучаєва В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі: Монографія / Докучаєва В. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 204 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті : затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. [Електронний ресурс] – Режим доступу до документу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>